

Yttrande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2024-09-23

Nr 5

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg

Yttrande

De anmälda hatbrotten med antisemitiska motiv ökade kraftigt efter Hamas terroristattack i Israel den 7 oktober förra året. Enligt Brottsförebyggande rådet polisanmäldes närmare fem gånger fler hatbrott med antisemitiskt motiv hösten 2023 än hösten 2022. Det finns ett fortsatt behov av att öka kunskaperna om Förintelsen. Vi kan inte tigrande se på när ytterligare en generation tar till sig brottsliga handlingar så som hatbrott med antisemitiska motiv. Förslagen på hur staden kan bidra till att öka säkerheten både vid synagogan och vid de judiska verksamheterna ser det rödgröna styret som nödvändiga i dessa tider med ökad antisemitism.

I stadens kompletteringsbudget under våren 2024 sköt vi rödgröna till ytterligare medel genom att tilldela 2,5 miljoner kronor till äldre- och vård- och omsorgsnämnden för till det judiska äldreboendet Neuberghska Bambergerskas ökade kostnader för säkerhetsåtgärder i väntan på att staten ska tillföra medel.

I tjänsteutlåtandet framgår att stadsledningskontoret kommer utveckla samarbetet med Polismyndigheten Region Väst om hatbrott riktat mot bland annat religiösa minoriteter vilket inbegriper att delta i samverkan genom Polisens demokrati- och hatbrottsgrupp. Stadsledningskontoret kommer också i den centrala lägesbilden att analysera inkludering av minoriteter i lägesbilderna för respektive stadsområde. Detta är åtgärder som länge efterfrågats och som kan stärka arbetet inom MR-området i stort.

Tilläggsyrkande

KD, M, D, L

Datum 2024-10-04

Ärende 18

Tilläggsyrkande angående – Redovisning av uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ansöka om att området kring den judiska förskolan, skolan och äldreboendet i Guldheden ska utgöra ett tillståndsområde enligt den nya lagstiftningen om ordningsvakter.
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder, vidta ytterligare åtgärder för att motverka antisemitism och diskriminering hos upphandlade leverantörers ordningsvakter.

Yrkandet

Det är positivt att stadsledningskontoret har presenterat konkreta förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg. Att det exempelvis föreslås påkörningsskydd längs gångvägen mellan de judiska verksamheterna på Guldheden och spårvagnshållplatsen är talande för hur allvarligt säkerhetsläget är.

Det är också positivt att Göteborgs stads ordningsvakter inom tillståndsområdet inom Vallgraven kommer att förstärka sin närvaro vid synagogan, inklusive vägen till och från synagogan. Dock är det angeläget att de judiska verksamheterna i Guldheden – förskolan, skolan och äldreboendet – har ett liknande säkerhetsarrangemang. Staden bör därför ansöka om att detta område ska utgöra ett tillståndsområde enligt den nya lagstiftningen om ordningsvakter.

Tjänsteutlåtandet ger ingen klar bild av omfattningen av den antisemitism som den judiska församlingen har upplevt i kontakt med ordningsvakter från upphandlade leverantörer. Oavsett omfattning är varje förekomst av diskriminering oacceptabel och måste motverkas. Kommunstyrelsen bör därför ges i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder, vidta ytterligare åtgärder för att motverka antisemitism och diskriminering hos upphandlade leverantörers ordningsvakter.

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag att återkomma med förslag hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att använda stadens verktyg för att motarbeta antisemitism, bland annat genom att:
 - Stoppa demonstrationer som hetsar mot folkgrupp
 - Stadens ordningsregler följs, även på GU
 - Beslutet om bojkott av Israel tas bort
 - Involvera ordningsmakten att agera kraftfullt
 - Det finns ett fortsatt behov av att öka kunskaperna om Förintelsen. Vi kan inte tigrande se på när ytterligare en generation tar till sig antisemitismens gift. Det arbetet måste ske brett och tidigt genom utbildning och folkbildning.
2. Kommunstyrelsen uppdras att stoppa alla bidrag och utbetalningar till Islamistiska föreningar

Yrkandet

Judarna är erkända som en av våra nationella minoriteter, och för SD är det en självklarhet att judar i Göteborg ska kunna vara öppna med sin tro och sin identitet. Bär en person en Israelsymbol är det inte denne som ska flyttas bort, det är de som är aggressiva och hånfulla mot honom som ska bort.

Flera av stadens partier har väldigt uppenbara problem med att förhålla sig till antisemitism.

Flera politiska partier har fått skarp kritik för att de inte sätter ned foten när deras företrädare sprider grov antisemitism, rasism eller offentligt uttrycker stöd för terrorism.

- Toppolitiker anklagas för att ha spött på hatet mot judar där han inför tusentals muslimer talade om Palestina och kriget i Gaza och att hans styre klubbade igenom att bojkotta varor från Israel.
- Skarp kritik riktas mot ett partis uteblivna hantering av antisemitism och terrorstöd bland sina företrädare. Partiet agerar inte mot företrädare som aktivt sprider rasism mot judar, sprider grov antisemitism eller stöder terrorism.

- Ledare inom samma parti driver på och deltar aktivt vid demonstrationer där det skanderas att judar bör dö och att Israel ska raderas från världskartan (för det är i praktiken vad "From the river to the sea" och "Krossa sionismen" betyder).

Hur kan det parti som de samstyr med och deras stödparti tillåta detta och fortsätta samarbetet?

Antisemitismen hör hemma på historiens skräphög. Det är lätt att önska att den kunde behandlas som ett historiskt fenomen och inte som en realitet i judars vardag i dag. Tyvärr ser vi en helt annan utveckling eskalera framför ögonen på oss. De anmälda hatbrotten med antisemitiska motiv ökade kraftigt efter Hamas terroristattack i Israel den 7 oktober förra året. Enligt Brottsförebyggande rådet polisanmälades närmare fem gånger fler hatbrott med antisemitiskt motiv hösten 2023 än hösten 2022.

Judar vi träffar vittnar om hur de och deras barn döljer tecken på sin judiska identitet av rädsla för sin säkerhet. Vi har mött äldre som avstår från att besöka synagogan av rädsla för att bli bemötta med antisemitiska kommentarer från färdtjänst-personalen, föräldrar som tvekar inför att lämna sina barn på judiska skolor och förskolor, familjer som överväger att byta namn för att dölja sin judiska identitet. Det kan vi aldrig acceptera.

Säkerhetshot med antisemitiska förtecken är ett av de största hindren för svenska judar att öppet leva i linje med sin tro eller sin kultur.

Förintelsen är en av världshistoriens vidrigaste företeelser, antisemitism får aldrig ursäktas eller rättfärdigas med hänvisning till den politiska situationen i Israel, övriga delar av Mellanöstern eller någon annanstans i världen.

Utbildning om judisk kultur och judiskt liv kan bidra till att stärka kunskaperna om den judiska minoriteten i Sverige och Europa. Det kan också bidra till ökade kunskaper hos den judiska minoriteten och underlätta överföringen av judiskt liv till yngre generationer.

Varje person som tillhör en nationell minoritet i Sverige ska alltid kunna vara öppen med sin identitet. Vi ser hur judar är särskilt utsatta, när de dagligen möter såväl en antisemitism som kommer från fyra olika håll – islamister, bland personer med ursprung i Mellanöstern, den yttersta vänstern samt extremhögern – som en vardaglig antisemitism som finns närvarande i varierande i grad i samtliga samhällsskikt. Detta föranleder särskilda insatser.

Antisemitismen kommer inte att upphöra för detta. Men det är vår förhoppning att det judiska märkesåret 2025 ska få markera en vändpunkt. En vändpunkt för utvecklingen av hatbrott med antisemitiskt motiv, och en vändpunkt för såväl unga som äldre judars möjligheter att leva ett judiskt vardagsliv.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-08-21

Ärendenummer SLK-2023-01146

Handläggare

Kaj Larsson

Telefon: 031-368 01 60

E-post: kaj.larsson@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2023-12-07 § 95 till kommunstyrelsen, att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Socialnämnden Centrum får i uppdrag att genomföra återkommande trygghetsvandringar med delaktighet från berörda ansvariga nämnder i Göteborgs Stad och representanter för de judiska verksamheterna inom Vallgraven och på Guldheden.
3. Stadsmiljönämnden får i uppdrag att utreda, och om möjligt genomföra, om säkerheten längs gångvägen mellan de judiska verksamheterna på Guldheden och spårvagnshållplatsen kan göras säkrare genom exempelvis påkörningsskydd.
4. Stadsmiljönämnden får i uppdrag att utreda, och om möjligt genomföra, om tillträde till grönytan mellan Chalmers tekniska högskola och den judiska förskolan samt skolans utemiljöer kan begränsas för allmänheten för att öka säkerheten för den judiska minoriteten.
5. Stadsmiljönämnden får i uppdrag att utreda, och om möjligt genomföra, om det med stöd av lagen (1982:129) och förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall ytterligare går att förbättra säkerheten och förhindra att attentat utförs med hjälp av parkerade el-scootrar och andra former av transportmedel vid de judiska verksamheterna inom Vallgraven och på Guldheden.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2023-12-07 § 95 att bifalla en motion om ökat ansvar för säkerheten runt verksamheter med judisk profil och ge kommunstyrelsen i uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg. Stadsledningskontoret har beaktat nationella, regionala och kommunala beslut som har en påverkan på ärendet. Hot och hat mot den judiska minoriteten har ökat i Göteborg och nationellt sedan oktober 2023.

Stadsledningskontoret har i dialog med representanter från den judiska församlingen och verksamheter med judisk profil tagit fram förslag som har en direkt påverkan på säkerhet och trygghet för minoriteten. Förslagen har bearbetats och värderats i relation till avgränsningar i uppdraget och den kommunala rådigheten.

Göteborgs Stad har störst möjlighet att bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg genom att arbeta systematiskt inom ramen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Förslagen som läggs fram i ärendet berör inkludering av minoriteter i lägesbilder, ordningsvakternas arbete inom de av stadens LOV 3-områden där verksamhet med judisk inriktning bedrivs, utvecklat samarbete med polis gällande demokrati- och hatbrott samt förslag gällande stadsrummet såsom säkerhet vid gångväg och spårvagnshållplatser, efterlevnad av riktlinjer och rutiner för klottersanering och trygghetsvandringar inom stadsområde Centrum. Förslagen förstärker vad som behöver genomföras inom redan utdelat ansvar för nämnder och styrelser. Samtliga förslag bedöms ingå i ordinarie budgetram för respektive ansvarig nämnd och styrelse.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förslagen som läggs fram i ärendet för att bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg hanteras som en integrerad del i stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och bedöms ingå i ordinarie budgetram för respektive ansvarig nämnd och styrelse.

Judiska församlingen och judiska verksamheter i Göteborg har i dialog med Göteborgs Stad återkommande framfört att de lägger stora resurser på säkerhetsarbete vilket begränsar möjligheterna att genomföra verksamhet. Det är ytterst statens ansvar att garantera den fysiska säkerheten för judiska församlingar och organisationer. Regeringen har från och med 2024 höjt statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder från 30 miljoner kronor till 74 miljoner kronor årligen samt ändrat i förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder så att de organisationer inom det civila samhället som har störst behov av stöd ska kunna få det. Ett särskilt verksamhetsbidrag har införts som syftar till att ge förutsättningar för ett mer långsiktigt säkerhetsbidrag. Handläggningen av stödet har flyttats från Kammarkollegiet till Myndigheten för stöd till trossamfund. Bidrag för säkerhetshöjande åtgärder kan lämnas för

- skydd av byggnader, lokaler eller andra anläggningar där organisationen bedriver verksamhet
- personella resurser eller tekniska lösningar för bevakning av sådana byggnader, lokaler och andra anläggningar.

Verksamhetsbidraget får även lämnas för andra säkerhetshöjande åtgärder än de som anges ovan.

Judiska församlingen i Göteborg får ekonomiskt stöd av Västra Götalandsregionen och för åren 2023-2025 ges 315 000 kronor årligen för säkerhetsåtgärder.

Göteborgs Stad ger genom Levande Historia Göteborg ett stående årligt bidrag på 450 000 kronor till Judiska församlingen i Göteborg för deras utåtriktade skolverksamhet. Det bidraget går till att stötta verksamhet och inte till att täcka kostnader för säkerhetsåtgärder.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-03-21 § 10 i Göteborgs Stads kompletteringsbudget 2024 att tilldela äldre samt vård- och omsorgsnämnden 2,5 miljoner kronor under 2024 och 2025. Detta för att stötta det judiska äldreboendet Neuberghska Bambergerskas ökade kostnader för säkerhetsåtgärder i väntan på att staten ska tillföra medel.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Alla människor i Sverige har rätt till religions- och trosfrihet och ska inte utsättas för rasism, hat och hot. Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter, där den judiska minoriteten är en av Sveriges fem nationella minoriteter, innehåller bestämmelser som garanterar minoriteter en rad grundläggande mänskliga rättigheter och friheter, bland annat skydd från diskriminering, fientlighet och våld. Trygghet och säkerhet är en förutsättning för att kunna leva öppet och utveckla sin identitet, kultur och tradition. Enligt Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program ska Göteborg vara en trygg och säker stad för alla som lever, verkar och vistas här. Det innebär de minoritetsgrupper som löper en större risk att utsättas för rasism och olika former av hot och hat som äventyrar säkerheten, för detta ärende den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism samt otrygghet och rädsla för sådana brott. Förslagen i ärendet förväntas bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg. Genomförande av förslagen bedöms även stärka förutsättningarna för att trygga säkerheten för fler minoriteter och grupper, såsom afrosvenskar, muslimer, romer, samer, hbtqi-personer, som en del i ordinarie brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

En nära dialog med den judiska minoriteten i Göteborg är en förutsättning i det fortsatta arbetet.

Bilaga

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2023-12-07 § 95

Ärendet

Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2023-12-07 § 95 till kommunstyrelsen, att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2023-12-07 § 95 att bifalla en motion om ökat ansvar för säkerheten runt verksamheter med judisk profil och ge kommunstyrelsen i uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg. Nedan följer en beskrivning av ärendets beredning och avgränsning, angränsande uppdrag samt stadens pågående arbete och samverkan med polis för att trygga säkerheten. Därefter följer en redogörelse av nuläge och behov som har identifierats utifrån stadens verksamheter och i dialog med den judiska minoriteten och judiska verksamheter. Sist ges förslag på åtgärder, där några åtgärder kan genomföras inom ramen för redan befintliga uppdrag och några föranleder nya uppdrag.

I ärendet har dialoger förts med Judiska Församlingen i Göteborg och de tre judiska verksamheterna förskolan Noaks Ark, Alexandraskolan F-6, och Neuberghska Bambergerska äldreboendet. Representanter från församlingen och de judiska verksamheterna har beskrivit hur de ser på frågan om att trygga säkerheten för judar i Göteborg. Deras synpunkter och förslag för arbetet framåt beskrivs i ärendet under rubriken Nuläge och behov som har identifierats.

Avstämningar kring ärendet har gjorts med representanter från stadsmiljöförvaltningen utifrån deras ansvar för stadsmiljön och socialförvaltning Centrum utifrån deras geografiska ansvar för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i det stadsområde där de ovan nämnda verksamheterna med judisk profil finns. Avstämning har även gjorts med lokalpolisområde City.

Avgränsning och kommunens ansvar enligt lag

I kommunallagen framgår att kommuner och regioner själva får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar. Att lämna bidrag till enskilda är som utgångspunkt förbjudet då det inte kan betraktas som ett allmänt intresse att ge sådana bidrag. I de fall det finns speciallagstiftning som antingen ålägger eller tillåter en kommun att i vissa situationer ge stöd till enskild har den bestämmelsen företräde framför det generella förbudet att lämna stöd till enskild. Sådana bestämmelser finns till exempel när det gäller försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen.

I lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete regleras kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Enligt bestämmelserna ska kommuner bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt genom att fullgöra de uppgifter som följer av lagen. Kommuner ska enligt bestämmelserna i lagen ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Med framtagna lägesbild som underlag ska sedan kommunen besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott. Kommunen kan alltså och ska vidta de åtgärder som utifrån identifierade behov i lägesbildens är påkallade att vidta i syfte att arbeta brottsförebyggande enligt beslutad åtgärdsplan.

Stadsledningskontoret avgränsar detta uppdrag till de möjligheter som finns inom ramen för den kommunala kompetensen. Bidrag till enskilda i syfte att exempelvis täcka ökade kostnader för vakter, stärkt skalskydd av byggnader, eller stärkt säkerhetsskydd vid exempelvis skolbesök eller arrangemang som riktar sig till göteborgare i stort omfattas inte av förslaget. Trygghet vid sådana arrangemang bedöms ingå i ordinarie säkerhetsarbete av arrangörer och av polismyndigheten. Stadsledningskontoret avgränsar även uppdraget till att inte omfatta näringsverksamhet, förslag som inbegriper myndighetsutövning, enskilda individer eller verksamheter där personer med judisk identitet eller tillhörighet arbetar eller studerar.

Angränsande uppdrag

Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har beslutat om flera angränsande uppdrag som har bäring på föreliggande uppdrag:

- Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2024 (KF 2022-06-16 § 4)
- Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2024 och insatsen om att de olika formerna av rasism och hatbrott ska integreras i Göteborgs Stads brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete (KF 2020-02-20 § 15).
- Uppdrag till kommunstyrelsen i kommunfullmäktiges budget 2024 om att uppdatera Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism efter nya omvärldsförutsättningar.
- Uppdrag till stadsledningskontoret att i samband med revideringen av Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism fördjupa analysen av hur rasism i Göteborg tar sig uttryck och olika gruppers utsatthet samt inkludera förslag på gruppsspecifika insatser (KS 2024-01-10 § 24).
- Uppdraget Levande Historia i Göteborg och uppdraget till kommunstyrelsen i kommunfullmäktiges budget 2024 att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia, med en budgetförstärkning på 4 mkr per år.
- Stadsledningskontoret samordnar kommunstyrelsens samråd med de nationella minoriteterna och det förs kontinuerliga samråd med den judiska minoriteten genom Judiska Församlingen i Göteborg. Den kontaktytan för dialog används för samråd kring flertalet frågor som berör minoriteten.

Flera av uppdragen handlar om att stärka arbetet mot antisemitism och att öka kunskapen om judiskt liv, kultur, historia och traditioner och judar som nationell minoritet. I sammanhanget kan även grundskolenämndens uppdrag 2023-12-12 § 257 till grundskolenämnden nämnas, om att återkomma till nämnden med en redovisning av hur rektorer uppfattar situationen lokalt kring antisemitism samt föreslå åtgärder för att förebygga och motverka antisemitism i skolan. Ärendet återrapporteras till grundskolenämnden under hösten 2024.

Det finns även uppdrag på statlig nivå som har bäring på föreliggande uppdrag:

- Betänkandet Ett starkt judiskt liv för framtida generationer – Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025-2034 (SOU 2024:3), där utredarna har förslag som rör säkerhet för judiska församlingar och organisationer.

- Regeringens åtgärdsprogram mot antisemitism 2022-2024 med flertal uppdrag om säkerhet och trygghet, som att Totalförsvarets forskningsinstitut ska kartlägga förekomsten av olika former av rasism och antisemitism samt analys av våldsbejakande extremism i digitala miljöer, och att Polismyndigheten fortsatt utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokrati inklusive IT-relaterade brott.
- Regeringens uppdrag till Brottsförebyggande rådet (Brå) att ta fram kunskap om den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism och studera samtida erfarenheter av antisemitiska hatbrott samt otrygghet och rädsla för sådana brott. Uppdraget inkluderar en beskrivning av polisanmälningar om hatbrott med antisemitiska motiv som registrerats mellan oktober och december 2023 samt motsvarande period 2022. Uppdraget ska slutredovisas senast den 5 juni 2025.
- Uppdrag till Skolverkets regleringsbrev för 2024 ger regeringen myndigheten i uppdrag att genomföra en nationell studie om antisemitism i syfte att undersöka barns, elevers och personals upplevelser av nutida antisemitiska uttryck, incidenter och attityder i skolväsendet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2025.
- Uppdrag till Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet och öka kunskapen om deras säkerhetssituation och utsatthet för olika former av rasism och hatbrott. Uppdraget ska genomföras så att relationerna mellan församlingar, organisationer, kommuner, länsstyrelser och andra berörda myndigheter stärks. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2025.

Statliga åtgärder och beslut påverkar den lokala nivån och flera av myndigheternas uppdrag inbegriper samverkan med berörda myndigheter och aktörer där kommuner är en central part.

Göteborgs Stads arbete och samverkan med polis för att trygga säkerheten

Stadsmiljönämndens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete

I Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2026 (KF 2022-06-16 § 4) har stadsmiljönämnden tilldelats ansvar för följande strategier:

- Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka platser som är mest otrygga och utsatta när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.
- Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

Stadsmiljönämnden har även en samordnande roll för stadens arbete med klotter och ansvarar för att sanering utförs i enlighet med avtalen gällande klotter på fastigheter och mark som ägs och/eller förvaltas av staden. Ansvar för att initiera sanering ligger på ägande nämnder och bolag. När väl en beställning finns har upphandlad leverantör i normalfallet två arbetsdagar att åtgärda klottret. Det finns rutiner för akut hantering där sanering utförs inom några timmar och klotter med hatbrottsmotiv ska hanteras akut.

Den upphandlade leverantören som utför sanering ska polisanmäla allt klotter och särskilt lyfta fram alla former av hatbrott i polisanmälningarna. Stadsmiljönämnden har ingen information om klotter på fastigheter som inte ägs och förvaltas av staden.

Socialnämndernas lägesbilder

Som en del i Göteborgs Stads brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ansvarar varje socialnämnd för att göra veckovisa lägesbilder per stadsområde tillsammans med respektive lokalpolisområde. I lägesbilderna sammanställs information om brott och otrygghet som sedan ligger till grund för planeringen av den kommande veckans arbete. I arbetet med lägesbilder, orsaksanalyser och åtgärdsplaner ingår minoriteter och grupper som löper högre risk att utsättas för hatbrott.

Kommunstyrelsens lägesbild

I enlighet med lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och överenskommelsen om samverkan mellan kommun och polis ska Sveriges kommuner minst vartannat år göra en lägesbild över brott och otrygghet i kommunen. Baserat på den lägesbilden ska en åtgärdsplan upprättas. Göteborgs Stad gör genom stadsledningskontoret en lägesbild som tar sin utgångspunkt i de lägesbilder som de fyra socialnämnderna tar fram, utifrån sitt samordningsansvar. Stadsledningskontoret kompletterar med stadenövergripande information om brott och otrygghet.

Kommunstyrelsens uppdrag om LOV 3-område inom vallgraven

Stadsledningskontoret genomför upphandling och uppföljning av tjänsten ordningsvakter och har under våren 2024 tecknat avtal med nuvarande leverantör för uppdraget i tre år. Det innebär att ordningsvakter genomför ronder och kan agera vid ordningsstörningar inom angivet område. Ordningsvakternas arbete i centrum planeras tillsammans med lokalområdespolisen. Polisen inhämtar information av bland annat Judiska församlingen. Stadsledningskontoret genomför introduktionsutbildning för den upphandlade leverantörens ordningsvakter där hatbrott och Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter ingår som en del. Stadsledningskontoret följer upp uppdraget om LOV 3 i ordinarie uppföljning.

Lokalpolisområde centrum

Polismyndigheten i form av lokalpolisområde Centrum har med judars säkerhet som en stående punkt i sina lägesbilder. I lägesbilden inhämtar lokalpolisen information från andra delar av polismyndigheten, exempelvis från de delar som arbetar med underrättelser. Som komplement inhämtas även information från Göteborgs Stad. Lokalpolisområde centrum har löpande kontakt med Judiska församlingen i syfte att ha en hög säkerhet och trygghet för judiska verksamheter i staden.

Polisens arbete mot hatbrott

Polisen satsar på flera sätt för att förebygga och bekämpa demokratihotande brottslighet (GDB). I begreppet demokratihotande brottslighet ingår hatbrott mot religiösa grupper.

I polisens tre storstadsregioner, polisregion Stockholm, Väst och Syd, finns särskilda demokrati- och hatbrottsgrupper som enbart arbetar med demokratihotande brottslighet, där samverkan är en del i uppdraget.

Staden har utöver samverkansöverenskommelsen Trygg-i inget konkret samarbete med polisregion Väst kring hatbrott.

Nuläge och behov som har identifierats

Säkerhetsläget för judar

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har genomfört, på nationell nivå, en fördjupad analys av polisanmälningar av hatbrott för perioden 7 oktober och 31 december 2023. Den visar på en tydligt förhöjd nivå, jämfört med motsvarande period 2022. De polisanmälningar som gjorts avser hets mot folkgrupp och skadegörelse. Även om nivån är förhöjd är de polisanmällda brotten likartade.

I stadsledningskontorets rapport om minoriteters utsatthet för rasism (KF 2024-02-01 § 18, SLK-2023-00750), som utgår från befintligt kunskapsläge inom forskning och från myndigheter i Sverige, framhålls hur antisemitiska hatbrott skiljer sig åt jämfört med de vanligaste motiven som drabbar andra grupper. Främst handlar det om att över hälften av hatbrotten rör hets mot folkgrupp, framför allt på internet och allmän plats men även inom skolan. Likaså att antisemitism ökar av händelseutvecklingar i omvärlden och särskilt gällande Israel och Palestina. Representanter från den judiska minoriteten beskriver i rapporten hur säkerhetsfrågan är en konsekvens av antisemitism och att bristande säkerhet och rädsla för att bli utsatt leder till att minoriteten inte kan vara öppen, synlig och verksam i lika hög grad.

Dialog med judiska minoriteten och judiska verksamheter

Representanter från Judiska församlingen lyfter att frågan om att trygga säkerheten för judar i Göteborg befinner sig på olika nivåer. De framför att situationen också har förvärrats efter den 7 oktober 2023.

De framför att en del av säkerhetsfrågan handlar om att säkra platser och verksamhet, exempelvis genom vakter. Detta gäller runt judiska verksamheter som församlingen, förskolan, skolan och äldreboendet. Likaså att vägen till och från en verksamhet kan upplevas otrygg även om man känner sig trygg väl på plats. Här framhåller representanterna att församlingen har stött på antisemitism i mötet med vissa vaktbolag och hos delar av deras personal. De har bra upparbetade kontakter med polis och ett vaktbolag. De deltar även i samverkan med polisens demokrati- och hatbrottsgrupp och rekommenderar Göteborgs Stad att ingå i gruppen då det är ett värdefullt sammanhang för informations- och kunskapsutbyte. De framför att församlingens säkerhetsorganisation löpande bedömer säkerhetsrisker och vid en ökad risk kontakter man alltid polisen. De ser att en förbättrad kommunikation mellan kommun, polis, ordningsvakter och Judiska församlingen, kan skapa mervärde för alla. Det är av stor vikt att kunskap och kännedom om risker för minoriteten förs fram och kommuniceras.

Representanterna beskriver hur säkerhetsfrågan också är kopplad till verksamhet i form av olika arrangemang i skolor, på kulturinstitutioner och andra offentliga sammanhang. Den som står som arrangör av eller beställare för exempelvis en teater, föreläsning eller utställning, behöver även tänka in kostnader för säkerhetsåtgärder för att det ska kunna vara möjligt att genomföra verksamhet. Judiska församlingen framför att de inte har resurser nog att säkra upp dessa mobila verksamheter. Representanterna berättar även att vissa skolor tackar nej till att ta emot exempelvis berättarverksamheten EDUT – vittnesmål från Förintelsen, då de inte känner sig trygga med situationen och med anledning av det som pågår i Israel och Palestina. En annan faktor som representanterna lyfter är hur politisk påverkan påverkar säkerheten. De framför att det kan handla om användandet av symboler och demonstrationer.

Judiska församlingens representanter beskriver att situationen för barn och unga med judisk koppling har förvärrats i skolmiljön sedan 7 oktober. Församlingen får information om att fler barn och ungdomar har blivit utsatta för mobbing och även fysiskt våld, där det har inträffat incidenter på några skolor i regionen. På nätet har antisemitiska uttryck och tonläget alltid varit högt men representanterna framför att också det har eskalerat den senaste tiden och att den mediala debatten och sociala plattformar präglas av polarisering.

I dialogen med den judiskt profilerade förskolan, skolan och äldreboendet på Guldheden beskriver representanterna att verksamheten bedriver ett ständigt förbättringsarbete med säkerheten genom personligt skydd och skalskydd för verksamheterna. De som arbetar inom säkerhetsorganisationen för verksamheterna, och som även ansvarar för säkerheten vid synagogan, lyfter fram identifierade säkerhetsrisker och ger nedanstående förslag på hur staden kan bidra till att öka säkerheten både vid synagogan och vid verksamheterna.

- Gångvägen mellan de judiska verksamheterna och spårvagnshållplatsen saknar skyddsåtgärder mellan bilvägen och trottoaren. Säkerheten längs gångvägen kan göras säkrare genom påkörningsskydd.
- Det finns en grönyta med träd mellan Chalmers tekniska högskola och förskolans samt skolans utemiljöer som kan stängas av för allmänheten med hjälp av staket för att öka säkerheten.
- Det förekommer antisemitiskt klotter nära verksamheterna och vid hållplatser för kollektivtrafik. En ökad frekvens av klottersanering behövs periodvis.
- Årliga trygghetsvandringar behöver ske nära verksamheterna i centrum och på Guldheden för att mer regelbundet uppmärksamma risker.
- Det kan innebära en risk för attentat när el-scootrar och andra former av transportmedel parkeras i närheten av verksamheterna. Reglering kring parkering av el-scootrar och andra transportmedel kan behöva förbättras för att förhindra attentat.
- Det är enkelt att kasta in föremål på förskole- och skolgården. Ett högre staket mellan gångvägen och verksamheterna skulle öka säkerheten.

Stadens verksamheter

I rapporteringssystemet Embrace, som Göteborgs Stad använder, finns inga rapporter om brott eller otrygghet inlagda kring de särskilda adresser där judisk verksamhet finns i Göteborg.

Sedan oktober 2023 har socialnämnden Centrum med verksamheterna med judisk profil i sina veckovisa lägesbilder. I den senaste lägesbilden för stadsområde Centrum för 2024 rapporterades inga ärenden rörande demokrati- och hatbrott från de kommunövergripande verksamheterna inom området, som exempelvis stödet till brottsoffer.

Socialnämnden Nordost har i sin lokala lägesbild om brott och otrygghet omnämnt att klistermärken och klotter med antisemitiskt budskap påträffats i bland annat Hjällbo, Lövgärdet och Hammarkullen.

Stadsmiljönämnden uppger att klotter med antisemitiska motiv ökade något mellan 7 oktober 2023 fram till mitten av november 2023 men att det sedan har avtagit. Att det har ökat och sedan avtagit kan bero på mindre klotter eller att klottret har rapporterats i högre eller lägre grad.

I uppföljningen av Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020-2024 konstateras att insatsen om att rasism och hatbrott ska integreras i Göteborgs Stads

brotsförebyggande och trygghetsskapande arbete inte har omhändertagits (KF 2024-02-01 § 18). Frågorna har inte hanterats i ordinarie arbetet med lägesbilder och vidtagna åtgärder. Viss utveckling har skett i hanteringen av rasistiskt klotter, både vad gäller kartläggning av förekomsten av rasistiskt klotter och att det ska hanteras skyndsamt.

Förslag på åtgärder som bidrar till att trygga säkerheten

Nedan följer förslag på åtgärder som är möjliga att genomföra för nämnder och styrelser som kan bidra till att trygga säkerheten. Det framgår vilka åtgärder som kan genomföras inom ramen för redan befintliga uppdrag och vilka åtgärder som föranleder nya beslut. De förslag som går att genomföra inom ramen för befintliga uppdrag kommer att genomföras om inte andra beslut fattas vid politisk behandling av detta ärende. De förslag som lämnats av de judiska verksamheterna har bearbetats och värderats i relation till avgränsningar i uppdraget och den kommunala rådigheten, däribland förslaget om högre staket runt verksamheterna på Guldheden. En sådan fråga kan fastighetsägaren initiera genom en ansökan om bygglov. Därför hanteras detta förslag inte som en del av detta ärende.

Förslag om trygghetsvandring inom stadsområde Centrum

Socialnämnd Centrum föreslås genomföra återkommande trygghetsvandringar med delaktighet från berörda ansvariga nämnder i Göteborgs Stad och representanter för de judiska verksamheterna inom Vallgraven och på Guldheden.

Förslag lägesbilder

Socialnämnderna har i uppdrag att inkludera minoriteter och grupper som löper högre risk att utsättas för hatbrott som en integrerad del av arbetet med lägesbilder, orsaksanalyser och åtgärdsplaner. Detta har ännu inte fått genomslag i lägesbilden för 2024. Stadsledningskontoret kommer i den centrala lägesbilden att analysera inkludering av minoriteter i lägesbilderna för respektive stadsområde.

Förslag om LOV 3

Inom ramen för stadsledningskontorets uppdrag om LOV 3 kommer Göteborgs Stads ordningsvakter inom LOV 3-området inom Vallgraven att öka sina ronder vid synagogan, inklusive vägen till och från synagogan. Stadsledningskontoret följer uppdraget och om ökningen av ronder har fungerat.

Förslag om samarbete med polisen

Stadsledningskontoret kommer ta initiativ till att utveckla samarbetet med Polismyndigheten Region Väst om hatbrott riktat mot bland annat religiösa minoriteter, vilket inbegriper att delta i samverkan genom Polisens demokrati- och hatbrottsgrupp.

Förslag gällande stadsrummet

Förslag på åtgärder riktade till stadsmiljönämnden bedöms innebära nya uppdrag enligt förslag till beslut i ärendet.

Stadsmiljönämnden föreslås utreda, och om möjligt genomföra, om säkerheten längs gångvägen mellan de judiska verksamheterna på Guldheden och spårvagnshållplatsen kan göras säkrare genom exempelvis påkörningsskydd.

Stadsmiljönämnden föreslås utreda, och om möjligt genomföra, om tillträde till grönytan mellan Chalmers tekniska högskola och den judiska förskolan samt skolans utemiljöer kan begränsas för allmänheten för att öka säkerheten för den judiska minoriteten.

Stadsmiljöförvaltningen har vid avstämning av förslaget framfört att det är ett förslag som innebär en detaljplaneändring då grönytan är allmän platsmark. Stadsledningskontoret bedömer ändå att en utredning kan göras och då kan även eventuella alternativ till lösningar framkomma.

Stadsmiljönämnden föreslås utreda, och om möjligt genomföra, om det med stöd av lagen (1982:129) och förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall ytterligare går att förbättra säkerheten och förhindra att attentat utförs med hjälp av parkerade el-scootrar och andra former av transportmedel vid de judiska verksamheterna inom Vallgraven och på Guldheden.

Gällande klottersanering nära verksamheterna med judisk profil ingår det i stadsmiljönämndens uppdrag att hantera bland annat antisemitiskt klotter och säkerställa samt följa upp efterlevnad av riktlinjer och rutiner för akut hantering av klotter med hatbrottsmotiv.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att merparten av föreslagen redan finns inom givna uppdrag eller pågående brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, där kommunstyrelsen, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt stadsmiljönämnden är särskilt berörda. Förslagen berör vad som behöver utvecklas och fördjupas då delar av de redan givna uppdragen inte har genomförts fullt ut. Dessa förslag kommer att genomföras om inte andra beslut fattas vid politisk behandling av detta ärende.

Beslutspunkterna 3-5 riktade till stadsmiljönämnden kommer att innebära nya uppdrag att utreda, och om möjligt genomföra.

Samtliga föreslag bedöms stärka förutsättningarna för att motverka hatbrott och bidra till att trygga säkerheten för minoritetsgrupper generellt och den judiska minoriteten specifikt. Det fortsatta arbetet framåt kräver en nära dialog med den judiska minoriteten i Göteborg och andra berörda aktörer.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling och hållbarhet

Stadsdirektör

§ 95 Ärendenummer SLK-2022-01363

Motion av Elisabet Lann (KD) och Jörgen Knudtzon (KD) om ökat ansvar för säkerheten runt verksamheter med judisk profil

Beslut

1. Den av Elisabet Lann och Jörgen Knudtzon väckta motionen bifalles.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg.

Tidigare behandling

Bordlagt den 12 oktober 2023, § 27 och den 23 november 2023, § 64.

Handling

2023 nr 162.

Yrkanden

Elisabet Lann (KD), Eva Flyborg (L), Cecilia Magnusson (M), Daniel Augustsson (C) och Patrik Höstmad (D) yrkar bifall till motionen.

Daniel Bernmar (V) och Bosse Parbring (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Agneta Kjaerbeck (SD) yrkar bifall till motionen och tilläggsyrkande från SD i kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på kommunstyrelsens förslag och yrkandet från Elisabet Lann m fl och finner att kommunstyrelsens förslag har bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till kommunstyrelsens förslag. Nej för bifall till yrkandet från Elisabet Lann m.fl.”.

Omröstningen utfaller med 40 Ja mot 41 Nej. Hur var och en röstar framgår av bilaga 10.

Propositionsordning

Ordföranden ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD i kommunstyrelsen och finner att det har avslagits.

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2023-12-07

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden